

Beszéd a révkomáromi Selye János Egyetem jubileumi ünnepségén

Révkomárom, 2009. január 19.

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr! Tisztelt Miniszterelnök-helyettes Úr! Tisztelt Rektor Úr! Tisztelt Kollégák és egyetemi hallgatók! Hölgyeim és Uram!

Köszöntöm a révkomáromi Selye János Egyetemet ötödik születésnapján. A 2004-es induló tanév óta az egyetem fizikailag és szellemileg kiépült. Új épületbe költözött, hallgatói száma megnégyszereződött, mindhárom karán magiszteri, a teológián doktori képzést is nyújt. Kibocsátotta első diplomásait.

S bár nyilván még nagy fejlesztések állnak az egyetem előtt, különösen a nem-tanári szakok indítása terén, most már úgy kell helytállnia a szlovákiai, a magyarországi és az európai egyetemek versenyében, s nemkülönben a küszöbön álló, szigorú akkreditációs eljárásban, mint eme egyetemi hálózat teljes jogú, egyenlő, és minden követelményt teljesíteni köteles tagjának. S amikor az eddigi eredményekhez gratulálok, egyben kifejezem reményemet, és jókívánásaimat a folytatáshoz.

Ha tehát azt mondom, hogy a szlovákiai Selye János Egyetemnek ama sajátossága, hogy magyar nyelvű egyetem, kisebbségi intézmény, semmilyen tekintetben nem ad felmentést a minőségi követelmények alól, azt is hangsúlyozni szeretném, hogy ez a sajátosság – tehát az egyetem magyar nyelvű volta – minden más tekintetben döntő jelentőségű.

A Selye Egyetem léte mind a Szlovákiában élő magyarság helyzete, mind a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság viszonya szempontjából fontos, pozitív tényező.

A szlovák kormány és a szlovák törvényhozás Magyarország szomszédai közül elsőként ismerte el a kisebbségi magyar közösség egyetemalapítási szándékának fontosságát. Öt évvel ezelőtt a Szlovák Nemzeti Tanács által elfogadott törvény alapján jött létre a révkomáromi Selye János Egyetem. Ezt a tényt Magyarország rendkívül nagyra becsüli és méltányolja. A szlovák és az itteni magyar politikai elitnek ezt a közös döntését példamutatónak tartom. Napjaink eseményeit figyelve különösen kívánatos és folytatandó ez a szellemiség és gyakorlat. A Selye János Egyetem megalapítása és működése tanúságtétel arról, hogy lehet építkező, a többségi és a kisebbségi nemzet érdekeit összhangba hozó oktatáspolitikát folytatni.

Hölgyeim és Uraim!

A rendszerváltás utáni évtizedben elsősorban az anyaországban kínáltunk egyetemi képzést a szomszédos országok magyar fiataljai számára. Ma már ezek a magyar közösségek szülőföldjükön akarnak, anyanyelvükön oktató egyetemeken tanulni. Így jött létre a két erdélyi magyar egyetem, továbbá a kárpátaljai és a vajdasági magyar főiskolák.

Európa-szerte ma körülbelül 50 kisebbségi egyetem működik, de ezeknek kisebbik fele állami egyetem. Szlovákia az első szomszédunk, amely e tekintetben csatlakozott azon kisebbségbarát országokhoz, amelyekben állami költségvetésből működtetett egyetemek tanítanak kisebbségi nyelven. A finnországi svéd, a spanyolországi katalán tannyelvű egyetem, a dél-tiroli német egyetemek a legismertebb párhuzamok.

A kisebbségek egyetemeivel lesz teljessé az alapvető jogként mindenkinek feltétlenül járó anyanyelvű iskolarendszer. Ezt a különleges szerepet az egyetem további sorsát illető állami döntéseknél nyilván nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Néhány nappal ezelőtt, január 14-én mondta ki az Európai Parlament az alapvető jogok helyzetéről az Európai Unióban készített jelentésében, hogy „az anyanyelv használatához és az anyanyelvi oktatáshoz való jog a legalapvetőbb jogok közé tartozik”. Ugyanez a jelentés azt is leszögezi, hogy a kisebbségi jogok biztosításában az önzorgatás elve jelenti a leghatékonyabb megoldást. Az önálló anyanyelvi egyetem éppen ezt a többletet, az anyanyelvi közösség általi vezetést nyújtja többletként egy többségi nyelvű egyetem keretében működő magyar nyelvű szakokhoz képest.

A nemzeti kisebbségek nyelvén működő egyetemek – az esetleges felszínes vélekedésekkel ellentétben – nem az elkülönülést szolgálják, hanem éppen az integrációt. Az állampolgárok sokat emlegetett egyenjogúsága akkor lesz a mindennapi tapasztalatban egyenrangúság, ha egy nyelvileg és kulturálisan más nemzethez tartozó állampolgár szabadon megélheti és kibontakoztathatja nemzeti identitását. Csak ekkor tudja őszintén és felszabadultan vállalni sorsát, a kettős kötődést, amelybe beleszületett.

A többségi nemzetnek is alapvető érdeke, hogy az országában élő más nemzetekhez tartozó kisebbségek közösségeit értéknek tekintse, ne pedig tehernek. Én mindig is úgy éreztem, hogy Magyarországot gazdagítják a világosan felismerhető más nemzeti közösségek; szívesen nevezem úgy, hogy a Magyarországon belüli külön kis szlovák, sváb, horvát világok. S nagyon nagy veszteségnek tartom, hogy ezek a korábban területileg is határozottan kirajzolódó külön kis világok, sajátos társadalmak, például a németek világháború utáni elűzése, vagy a békés megyei szlovákok esetében a hazatelepítés következtében meggyengültek. Adja Isten, hogy a Magyarországon belüli kis szlovák világ ne csak fennmaradjon, hanem gyarapodjon.

Ahhoz, hogy egy kisebbségben élő nemzetiség más nyelvű környezetben fennmaradjon, ma már nem elég egy-egy zárt vidék, vagy falu közössége. Saját értelmiségre van szükség. Olyan értelmiségre, amely a legmagasabb és legbonyolultabb szakmai kérdéseket is ki tudja fejezni anyanyelvén. Csak így nem szűnik az anyanyelv konyhanyelvvé, másrészt, és ez még fontosabb: így marad az anyanyelv versenyképes a többségi országban, és a világban is.

Ezért van tehát feltétlen szükség arra, hogy a kisebbségi magyarság egyetemi tanulmányokat, még hozzá minden szakon magyarul végezhesen. Ez ma már a megmaradás kérdése. A szakmai és társadalmi versenyképesség pedig – ami szintén a megmaradás záloga – pedig úgyszólván kikényszeríti, hogy a diplomás ember a maga szakmájában legalább kétnyelvű legyen. Egészen pontosan: tudja, hogy amit magyarul tud, azt hogyan kell használnia és kifejeznie szlovákul, és remélhetőleg még angolul is, vagy más elterjedt nyelven.

A Selye János Egyetemnek ezen kívül van még egy fontos feladata. Tudjuk, hogy a dél-szlovákiai magyarok képzettségi mutatói tartósan nagyon rosszak voltak. Sok évtized alatt felhalmozódott hatalmas lemaradást kell most behozni ahhoz, hogy Dél-Szlovákiában az őshonos magyarság megfelelő számú és felkészültségű szakemberrel rendelkezzen a közoktatásban, a kutatásban, a területfejlesztésben, a közgazdaságban, informatikában, a teológia területén, és mindenhol, ahol erre szükség lesz.

A Selye János Egyetem ebben az összefüggésben a két ország, a két nemzet kapcsolatának korábban hiányzó, fontos láncszeme. Az innen kikerülő szakemberek a sok tekintetben hátrányos helyzetű dél-szlovákiai térség helyzetén fordíthatnak, s a szomszédos magyarországi határ régiókkal közösen a szlovák-magyar határ mentén fel tudják számolni a korábbi korszakokban kialakult periféria-lét negatívumait.

Magának az egyetemnek, tisztelt rektor úr, szintén létérdeke a minél szélesebb együttműködés mind a szlovákiai, mind a magyarországi egyetemekkel, s ezeken túl a kiváló más külföldi egyetemekkel is. Tudományos színvonal e nélkül elképzelhetetlen. De a tanárok közös kutatásain és kölcsönös meghívásain kívül a hallgatók mobilitására is gondolok itt. Egyrészt az ösztöndíjakra, a másutt hallgatott szemeszterekre. Viszont lényegileg a beiskolázásra is.

Kívánom, hogy legyen a Selye Egyetemnek regionális vonzereje, járjanak ide minél többen Magyarországról is, és legyen minél több szlovák hallgatója. A magyarországi szlovákság részére pedig különösen ajánlanám, hogy legalábbis itt kezdjék meg egyetemi tanulmányaikat; használják ki Komárom páratlan adottságait a közvetítő szerepre.

Az egyetem jövőjéhez a szlovák kormány támogatása mellett, amelyért köszönetet mondok, a magyar támogatás is hozzájárul, sőt szükséges. De a legfontosabb, hogy a szlovákiai magyar értelmiség és fiatalság büszkén magáénak vallja és támogassa az egyetemet.

Szeretném megköszönni Albert Sándor alapító rektor úrnak áldozatos, ügyszerető és elkötelezett tevékenységét, s az egyetem minden oktatójának és munkatársának az eddig elvégzett hatalmas munkát.

Köszönetet mondok Komárom város vezetésének, a polgármester úrnak, a Nyitra megyei önkormányzatnak ennek a zöldmezős egyetemalapításnak a támogatásáért. Kívánom, hogy a város, dicsőséges katonai múltja után, a Jókai Mór által is megörökített kereskedelmi, hajózási, polgári tradíciói mellett most, valódi egyetemi és diákvárossá is váljék.

A komáromi egyetem hallgatóinak pedig azt üzenem, mindig jusson eszükbe, nagyrészt rajtuk múlik, hogy ez az egyetem Szlovákia és Közép-Európa egyetemi hálózatának elismert tagja legyen.

Rendkívül fontos tehát az, hogy az egyetem megújuló vezetése, élén Tóth János megválasztott rektor úrral, akinek megválasztásához gratulálok, legyen kérlelhetetlen az oktatás és kutatás magas színvonalának megkövetelésében.

Az lesz az igazi siker, ha Komáromban megjelennek a magyarországi, cseh, romániai vagy ausztriai diákok és a külföldi vendégprofesszorok is. Európa egyetemei között csak a nyitott, együttműködő egyetemek lehetnek versenyképesek. Ebben a reményben várjuk a tizedik születésnapot.

Ünnepi beszéd az 1848/49-es forradalom és szabadságharc emlékére rendezett megemlékezésen a Nyergestetőn

Nyergestető, 2009. március 14.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

A legfontosabb, hogy együtt vagyunk. A legfontosabb, hogy minden akadály ellenére együtt ünnepelünk. Március 15-ét, augusztus 20-át és október 23-át az egész világon megünnepelik a magyarok. Ez mindig az együttlét, közösségünk megélésének örömteli alkalma. Ilyenkor felemelő érzés átélni magyar voltunkat. Sosem fogom elfelejteni, amikor egy ilyen ünnepség után – akkor éppen Szlovákiában – szinte önkéntelenül kiszakadt egy idős emberből a mondat: „de jó magyarnak lenni!”. Én is ezt érzem most – jó magyarnak lenni, itt a Nyergestetőn, a magyar szabadság megszentelt emlékhelyén, ahová ilyen sokan eljöttek a székelyek Csíkkászonból, Csíkszeredából, egész Csíkból. Jó itt lennünk, mert mindnyájan ünnepi lélekkel vagyunk itt együtt.

Nemzeti ünnepet nem lehet államilag elrendelni. Az csak akkor lesz ünnep, ha a nép a szívébe fogadja. Nemzeti ünnepet nem lehet eltörölni. Be lehet tiltani, feketére lehet cserélni a piros betűt a naptárban. Lehet akadályokat gördíteni az ünneplés útjába. Mindezt lehet – de a nemzeti ünnepet a szívekből semmilyen külső hatalom nem tudja kitörölni. Éppen ezért csakis mi őrizhetjük meg az ünnep fényét, csakis mi adhatjuk tovább az ünnep melegét gyermekeinknek. Március 15-e éppúgy ránk van bízva, mint magyarságunk.

Amíg tehát szívből ünnepeljük március 15-ét, addig minden falunak, minden vidéknek meglesz a maga 1848-as emléke, s ápolni fogja azt. Szerre a Kárpát-medencében a Kossuth- és Petőfi szobrok sokasága mellett az odaválói hősöké is áll, mint itt a közelben Gál Sándoré vagy Gábor Ároné. S mindenfelé emlékezetben tartják a hidakat, szorosokat, csatamezőket, épületeket, amelyek az 1848-as forradalomban és szabadságharcban szerepet játszottak.

Elgondolkoztam azon, milyen erős vágy, mekkora készítés sarkallta az ezernyolcszázas évek végén a Csíkkászonból Bukarestbe elszármazottakat, hogy itt, szülőfalujuk mellett magas emlékkeresztet állíttassanak az elesett székely hősöknek. Milyen elemi igényük volt arra, hogy messze látható jelét adják annak, hogy bár nem itt élnek, nem szakadtak el. Hogy a nyergestetői csata emléke, és főleg annak tanulsága egységbe fogja a csíki székelyeket, s erőt ad. Hiszen már Orbán Balázs azt tanácsolta a Kászonszék

leírásában, hogy aki itt a harcok emlékeivel találkozik, ne szomorodjon el: „a szent szabadság érdekében kiontott vér bizonnyal gyümölcsözni fog”.

Egyes emlékhelyek pedig kimagaslanak a többi közül, jelentésük szinte észrevétlenül egyre gazdagabb lesz. Itt, Nyergestetőn, az 1897-ben állított keresztet, hála Istennek, nem bontották el. Az út másik oldalán pedig, az akkor még álló fenyőerdőben, fél évszázaddal ezelőtt elkezdtek kis kereszteteket állítani azok, akik idejöttek, hogy noha rejtekben, de szabadon ünnepeljék március 15-ét. Ezek a keresztet és kopjafák pedig egyre szaporodnak, s mára már ez a megrendítő, különös emlékhely jött létre, amely mellett nem lehet elmenni, s amelyről mindenki érzi, hogy több mint egy egyszerű emlékmű egy csata helyén.

Kányádi Sándor 1965-ben írta meg híres versét a Nyergestetőről, amely közismertté vált, sokan ismerik, szeretik és szavalják. Ő nevezi Nyergestetőt székely Termopülének. A termopüléi szorosban elesett spártai hősök emlékét már két és félezer év óta hirdeti a híres sírvers, amely emlékművükön állt: „Itt fekszünk, vándor, vidd hírül a spártaiaknak / Megcselekedtük, amit megkövetelt a haza”. A nyergestetői hősök emlékműve mégis más. Egyre nő, mintha élne. S a honvédek sosincsének egyedül. Mindig van itt valaki, mindig jár erre vándor, aki hírül viszi a spártaiaknak, azaz nekünk: Ők megcselekedték, amit megkövetelt a haza.

Szokták mondani, hogy a magyarok vereségeiket ünneplik meg. Nem így van: itt is arra emlékezünk, hogy vannak helyzetek, amikor nem lehet tovább visszavonulni. Amikor neki kell vetni a hátat egy sziklának, egy fenyőnek, s szembe kell fordulni az ellenséggel. Itt azonban még többről is szó van. Hiszen Nyergestetőn nemcsak a csata évfordulóján, augusztus elsején ünnepelnek, hanem ide jönnek a környékbeliek március 15-én és augusztus 20-án is. S ide jönnek az emberek folyamatosan az egész évben, hozzák és elültetik a kopjafákat, a kereszteteket. Sokkal több lett ez a hely, mint hősi temető. Sokkal több fájdalmat hordoznak az ide hozott keresztet, és sokkal több reményt is kifejeznek.

Március 15-én mi is reménnyel telve gyűlünk itt össze. Tudjuk, hogy 1848. március 15-én esett az eső – de ez a nagy ünnep minden magyar szívében napfényes, vidám, lelkesítő napként él. Annyira lelkünk része lett, hogy örök mintát adott minden magyar forradalomnak. 1956-ban is 12 pontokat fogalmaztak, a diákok és a fiatalság ment először az utcára, legelőször a sajtó szabadságát akarták: akkor a nyomdát, most a rádiót akarták.

De ne feledjük 1848 másik arcát sem: a jogi utat, a törvényeket, amelyekkel a pesti forradalommal egy időben ment az országgyűlés küldöttsége az uralkodóhoz. Ezek teremtték meg a birodalmon belül Magyarország önálló kormányzását, és mindenki számára a jogegyenlőséget. Ez is örök minta számunkra.

Minden nagy mű akkor képes hatni századokon át, ha az utódok mindig a megfelelő kérdéseket teszik fel. Ha nem tudnak kérdezni, idegen marad a kép, a zenemű, az épület – nem mond nekik semmit. Ilyen a

nemzeti ünnep is. Aki nem tudja megszólítani, annak üresen kong. Itt, Erdélyben mindig azt tapasztaltam, hogy az emberek tudnak ünnepelni, mert szívügyük mindegyik nemzeti ünnep. Az erdélyi magyarság körében én is könnyebben tudok feltenni kérdéseket.

Március 15-e közös ünneplését két évvel ezelőtt kezdtük el, a kolozsvári Magyar Operában. Ott, 2007-ben, Románia uniós csatlakozásának évében, arról a reménységről beszéltem, amelyet Európai Unióhoz fűzünk a kisebbségi jogok teljes kibontakozása terén, ameddig csak más európai példák elérnek. Tavaly, október 23-án Csíkszeredában Székelyföldnek arról a méltánylandó igényéről is szóltam, hogy gazdasági fejlődéséhez történelmi egységének megfelelő igazgatási keretet kapjon.

Idén, március 15-én a nemzet egységét szeretném hangsúlyozni, amely közös ünneplésünkben is kifejeződik. Ezzel kezdem beszédemet, s egy örömteli példájával szeretném zárni.

Holnap az Országházban átadom Kányádi Sándornak Magyarország legmagasabb állami kitüntetését: a Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztjét. Egyedül ő részesül ebben a kitüntetésben. S senki nem teheti föl a kérdést: itthon nem találtak érdemes költőt? Ugyanis Kányádi Sándor itthon van. Itthon van a magyar nyelv, a magyar kultúra és magyar történelem alkotta közösségben, abban a gazdag örökségben, amelyet közösen birtokolunk.

Ez a magyar nemzet alapja.

De a nemzet része az is, hogy legyen közös szándék arra, hogy ezt az örökséget folytatni akarjuk.

Itt, Nyergestetőn, ezen a helyen, a honvédek sírja felett, az élő emlékmű mellett, különös súlya van, ha kimondjuk: a nemzet az élők, a holtak, és a még meg nem születettek szövetsége.

Köszönöm, hogy ezt a szövetséget itt együtt idézhetjük fel.

Köszönöm Petres Lajos nyugdíjas tanár úrnak, hogy szép kopjafát faragott számomra, amellyel én is építhetem az emlékművet, a nemzetet alkotó szövetség jeleként.

Beszéd a Magyar Tudományos Akadémia *Nyelvhasználat és jogi szabályozás a tudomány tükrében* című konferenciájának megnyitóján

Budapest, 2009. augusztus 19.

Tisztelt Házelnök Asszony, tisztelt Elnök Urak, kedves Vendégeink és kedves Kollégák!

Örömmel fogadtam a felkérést, hogy megnyissam a mai konferenciát, mint ahogy külön örömmel üdvözöltem az MTA Nyelvtudományi Intézetének a felhívását is, amelyet, mint Pálinkás József elnök úr mondta, már rendkívül sok tudóstársunk aláírt. Ez egy olyan aktusa az Akadémiának, amely minden dicséretet és támogatást megérdemel, és amely egyúttal összhangban áll az Akadémia hivatásával is.

Emlékezzünk arra, hogy az alapító az MTA feladatául tette a magyar nyelv ápolását és őrzését, amit azonban mindig a kornak megfelelően kell ellátnia. Nyugodtan szembenézhetünk azzal a ténnyel, hogy az Akadémia nyelvművelő feladata, a nyelv fejlesztését valló hivatása az akkori nemzetpolitika egyik alaptörekvése volt. Gondoljunk csak arra, milyen óriási jelentősége volt a magyar nemzet építésben, hogy Széchenyi István magyarul szólalt meg az országgyűlésben. És milyen fontos volt minden nemzetnek a XIX. században megalkotni azokat a nagy nemzeti intézményeket, melyek sokszor a politikai egyesítést előzték meg. Valamennyi nemzeti múzeum, nemzeti könyvtár, nemzeti akadémia, nemzeti színház ezt a célt szolgálta, és mindez maga után vonta a központi államok megerősödését, vagy például Németország, Olaszország egységesülését.

Magyarországnak persze sajátos helyzete volt annak idején, és tudjuk, hogy a XIX. századi magyar politika végül nem is tudta megoldani a nemzetállam, az állam és nemzet viszonyának a kérdését, amiért nagyon drágán megfizettük. Azonban az Akadémiának nem kell szégyellnie magát ebben a vonatkozásban, hiszen a kezdeti elkötelezettsége a magyar nemzet, mint kulturális egység, valamint a magyar nyelv mellett ma is fennáll és aktuális.

Hogyan aktuális ma? Pontosan úgy, ahogy ezt a mai rendezvény megjeleníti előttünk.

Tudjuk, hogy a XIX. század uralkodó eszménye volt Európában az etnikailag és nyelvileg homogén nemzetállamok megteremtése. Azt is tudjuk ugyanakkor, hogy ezt Európa nagyon kevés államában volt lehetséges valóban létrehozni. Ismert az adat, mely szerint 40 olyan nyelv van Európában, ami nemzeti nyelvként, államnyelvként működik, de további 35 nyelvet anyanyelvként beszélnek az illető nemzetállam határain kívül is. Itt pedig, Közép-Európában, és különösképpen a Kárpát-medencében, sőt nagyrészt a Balkánon is, annyira mozaikszerű és vegyes a népek etnikai és nyelvi elhelyezkedése, hogy különösen

elképzelhetetlen tiszta nemzetállamokat létrehozni. Még az I. világháború után sem tudott érvényesülni a nemzeti önrendelkezés, holott az deklarált célja volt a békerendezésnek. Ezért minden országnak, amely ma ezt a régiót kitölti és alkotja, tudatában kell lenni több nemzetiségű mivoltának.

Szent István ünnepén különösen indokolt utalni arra, hogy Szent István állama is több nemzetiségű volt. Tudatában kell lenni annak, hogy a magyar nemzet és a magyar állam határai talán soha nem estek egybe. Így például különös arra gondolni, hogy a török korban a Királyi Magyarországról nézve az ország nagy része, Buda, a Dunántúl kilencven százaléka, az egész Alföld határon túli magyar volt, nem beszélve Erdélyről, a másik hazáról, ami szintén nem Magyarország, mint magyar állam része volt sokáig. Fontos mindezt tisztán látnunk, és ma, mikor egy inverz helyzet állt elő, ezzel mind nekünk, mind szomszédainknak szembe kell néznie.

Örülök annak, hogy a Nyelvtudományi Intézetnek az állásfoglalása ezt a kérdést egyszerre tekinti általános emberjogi kérdésnek, és egyszerre tekinti a magyar nemzet létkérdésének. Egyetérték Elnök Úrral abban, hogy mind a két vonatkozásban hallatni kell a hangunkat. Ez a rendezvényünk nem csak a magyar nyelv javára, hanem minden olyan nyelv javára van, amelyet a Szlovákiában megmaradt nemzetiségek használnak: a rutének, a cigányok, a németek maradványai, sőt a szlovák nyelvjárások szabadságáért is kiállunk ezzel a rendezvénnyel.

Engedjék meg, hogy most ne menjek bele azokba a kérdésekbe, amelyeket ez az állásfoglalás már felvázolt, és amelyet itt a szakemberek részletesen ki fejtenek majd. Inkább szólnék pár szót arról, hogy mi az a fogalmi keret, amelyben én, és nagyon remélem, hogy a magyar állam többi képviselője is ezt a kérdést megközelíti.

Mióta elnök vagyok, a nemzetközi fellépéseimen visszatérően és nagy hangsúllyal képviselem a kulturális nemzet fogalmát, hiszen a politikai nemzetnek és a kulturális értelemben vett nemzetnek a fogalma nyilvánvalóan különböző. Az állampolgárok alkotják a politikai nemzetet, a kulturális nemzet pedig egy történelmi-nyelvi-kulturális egység, amit a különféle nemzet-meghatározások más-más szempontból definiálnak. Magam azt a nagyon szép meghatározást vallom, hogy ez a közös akarat arra, hogy a történelmi örökségünket együtt folytassuk. Ebbe számunkra különösképpen beletartozik a magyar nyelv létének és minőségének a fenntartása is. Éppen ezért fontos, hogy nyelvünk ne váljék sehol a környező országokban konyhanyelvé, amit csak a privát szférában lehet használni, s amelyik aztán fokozatosan elsorvad, és nem tudja előre vinni a nemzetet.

Az, hogy a nemzetállammal szemben a kulturális nemzet fogalmát elismertessük Európában, nagyon nehéz feladat. Sok helyen nem értik, és mindig külön-külön megvilágításra szorul. Azonban szerencséje van Magyarországnak abból a szempontból, hogy noha kulturális nemzetként mindig megtartotta az

egységét akárhány határ szabdalta szét, mindig megmaradt egy magyar állam, amely anyaállamként képviselte az egész nemzeti közösség érdekét. Éppen ezért ennek az államnak kötelességei vannak azokkal a nemzetrészekkel szemben, amelyek határainkon kívül élnek. Ez nem csak az Alkotmányban rögzített kötelességünk, ez egyben erkölcsi kötelességünk is, ami azokra az intézményekre, amelyek az anyaállamban rendkívül nagy súlyt képviselnek, különös feladatokat ró.

Ez egyfelől azt jelenti, hogy Magyarország minden olyan nemzetközi jogi vagy kétoldalú eszközt igénybe vesz, amelyek a határon túli nemzetrészeknek szabadságait erősíti, még annak tudatában is, hogy végső soron az ő helyzetük mindig egy hátrányos helyzet marad. Ezzel tudjuk ugyanis legalább enyhíteni azt a nehézséget, amit egy szükségszerű integráció, és egy szükségszerű, akár nem is erőszakos asszimilációs nyomás okoz. Másfelől azt jelenti, hogy intézményeinknek, mint például a Magyar Tudományos Akadémiának, szintén minden eszközzel segíteni kell, amint azt már törvényben is rögzítették: az egész magyar tudományosság viseli a felelőséget a kulturális nemzet tudományossága iránt. Ezért vannak az akadémiai bizottságok Kolozsváron, és lesznek majd Pozsonyban is. Ezért segítjük itthon is minden eszközzel a határon túli magyar tudományosságot.

Ezért üdvözlendő az is, hogy a nyelvre térjek, ha egy magyar szótárt írnak napjainkban, az már nem csak a határon belüli magyar nyelvvel foglalkozik, hanem az egyetemes magyar nyelvvel, azaz a határon túli variációkat is tartalmazza és magyarázza. Hiszen mindig is tagolt volt a magyar nemzet kulturális értelemben, táji, nemzeti, etnikai, sőt nyelvi sajátosságokkal, sokféle ízzel.

Végül reményemet fejezem ki, hogy ez a konferencia valóban, éppen azért, mert megmarad a tudományos érvelés keretei között, nagy segítségére lesz a magyar államnak abban, hogy mindenhol képviselhesse azt az alapvető, azt az emberi jogi és nemzeti, kulturális nemzeti igényt, amely a korlátlan nyelvhasználatot hirdeti. Ez azt jelenti egyfelől, hogy megmaradásunkhoz mindenhol alapvető feltétel a magyar nyelv használata minden szintéren, másfelől, hogy jogos a határon túli nemzetrészek azon igénye, hogy a szomszédos államok a magyar nyelvet helyi vagy regionális hivatalos nyelvvé tegyék. E nélkül sem a teljes kibontakozása, sem az élete nem lehetséges a nyelvnek. Ezért ehelyütt is felelőséggel kijelentem, hogy ezt az ügyet minden olyan eszközzel, ami rendelkezésemre áll, támogatni fogom.

Beszéd Révkomáromban, Szent István szobrának felavatása alkalmából[□]

Révkomárom, 2009. augusztus 21.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Boldog az a nép, amelynek olyan nagy, és szent király alapított országot, mint Szent István. Boldogok vagyunk, mert Szent István ezer éven át együtt maradt népével, mert a reménység forrása volt és példaképként szolgált. Szent Istvánhoz folyamodtak, őt keresték, hívták bajaik közepette a magyarok, és őt ünnepelték örömeikben. Ma is mély lelki szükségét érezzük, hogy fölmutassuk közösségünket Szent Istvánnal. Akik szobrot emelnek neki, mint most Komárom város közönsége, ezzel a tetteikkel Szent István tiszteletében megerősítik, hogy gazdag örökségünket együtt kívánjuk folytatni. A nemzet lényege ugyanis a jövő vállalása is, a közös akarat arra, hogy együtt akarjuk folytatni történelmünket.

De, tisztelt Ünneplő Közönség, Szent István nemcsak a miénk, nemcsak a mi egységünk szimbóluma. Királya volt minden népnek, amely országában élt. Elindítója közös történelmünknek; a szlovák és a magyar nemzet oly szorosan összefonódott történelmének is. Hasonlóan Cirillhez és Metódhoz, azon kevés szentek közé tartozik, akiket a keleti és a nyugati egyház egyaránt magáénak vall és tisztel, és akik Európa nagy alapító atyái.

Szent István nagyságát mindig örömmel és tanulsággal gazdagon idézzük fel. Hiszen a magyar királyság megalapításával ő biztosította megmaradásunkat. Szuverén módon határozta meg Magyarország helyét az akkori Európában: az új államok közül egyedül ő nem lett sem a császár, sem a pápa hűbérese. Bekapcsolta Magyarországot Európa gazdasági és kulturális vérkeringésébe, amikor megnyitotta az országon átvezető jeruzsálemi zarándokutat. Hatalmas egyházszerző munkája gyümölcsei máig teremnek. Nemcsak törvényeket, de jogbiztonságot is adott népeinek. Vallásossága nem politikai számítás volt, lelke mélyéről fakadt.

Művének az a tanulsága azonban, amelyre ma a leginkább szükségünk van, az, hogy István király felismerte azt a pillanatot, amikor nem volt szabad többé a régi mederben maradni. Óriási változást igényelt, óriási átalakulást követelt meg az emberektől István terve. Hosszú uralkodásának végén egy teljesen más országot, más társadalmat és más embereket hagyott maga után.

[□] A beszédet az ünnepségen Heizer Antal, Magyarország pozsonyi nagykövete olvasta fel.

Ha felmérjük a magyar nemzet kilátásait, ha meg akarunk maradni mindenütt, ahol Szent István alatt már otthon voltunk, akkor készen kell állnunk a belső, szemléleti változásra.

A magyar nemzet ma nyolc ország területén él őshonosként. A magyar nemzetet egységét tehát csakis etnikai, nyelvi, kulturális és identitásbeli közösségként kell elképzelnünk, vagyis úgynevezett kulturális nemzetként. Ezért szükséges tisztáznunk a nemzet és állam viszonyát. Továbbá, ha közös akaratunk, hogy kulturális nemzetként megőrizzük és fenntartsuk közösségünket, ennek érdekében nemcsak minden jogi eszközzel élnünk kell, hanem egyszersmind törekednünk kell a szomszéd nemzetekkel a jóindulatú és felszabadult kölcsönösségre, a nyitott szívű megbecsülésre. Ugyanez a feladata az anyaországnak a szomszéd államokkal való viszonyában.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

István az Árpádok véreből való volt, a magyaroknak alapított államot, s Magyarország több mint ezer év után is áll.

De olvashatjuk István király Intelmeiben, hogy nem akarta egy nemzetiségűvé tenni országát. Utódainak is megparancsolta, hogy a korábban itt lakó népeket és a betelepülőket hagyják meg nyelvükben és szokásaikban. „Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő” – idézzük ma is oly sokszor. Magyarország az ő példája nyomán később is befogadó ország maradt.

A magyar állam és magyarság határai sosem estek egybe. A magyar államnak kezdettől fogva más nemzetek is részei voltak, és részei ma is. A magyarság egy része pedig a történelem során nem egyszer a magyar állam határain kívül élt.

De miközben a határok változtak, a magyarok mindig megmaradtak ott, ahol Szent István korában már letelepedtek. Ezt bizonyítják a helynevek, tanúsítják a régészeti leletek és nyelvemlékek, és ezt mutatja teljes történelmünk és a magyarság mai elhelyezkedése is.

Nyelvünk, kultúránk, történelmi tudatunk és azonosság-érzésünk egysége mindmáig fennmaradt.

Európa nagy részén, de a mi régióinkban különösen, etnikailag és nyelvileg homogén nemzetállamok nem hozhatók létre. Ma, Európa államaiban 40 nemzeti nyelv van, ám ebből 35-öt az ország határain kívül is anyanyelvként beszélnek. A tiszta nemzetállam 19. századi eszméje annak idején Magyarország politikáját is megkísérettette, de drágán megfizettünk érte. Napjaink Európájában elképzelhetetlen a kisebbségek jogfosztása és kiűzése. A nemzetállamok kialakításának hagyományos eszköztárával pedig – a kisebbségi nyelvek kitiltásával a közéletből és oktatásból, az etnikai arányok megváltoztatásával célzott betelepítések révén – ma már szemben állnak az emberi jogi és a kisebbségvédelmi egyezmények.

Természetesen az egyes államok szempontjából, sőt az Európai Unió vonatkozásában is tisztázniuk kell, mivel jár a kulturális nemzet egységének fenntartása. Mindenekelőtt, ez a törekvés nem érinti – és semmiképpen nem veszélyeztetheti – azon államok szuverenitását, területi épségének érinthetetlenségét, amelyekben a kulturális nemzet egyes részei, kisebbségként élnek. A Magyar Köztársaság többszörösen, szomszédaival pedig külön-külön is megerősítette nemzetközi szerződésekben, hogy a határokat sérthetetlennek tartja. Továbbá magától értetődőnek tartjuk, ha a szomszéd államok bármelyike anyaállamként viselkedik a Magyarországon élő nemzetrészeivel szemben – mint ahogy ezt mi is meg tesszük a más országokban élő magyarokkal.

Ha pedig Európa meg akarja találni időszerű feladatait és hivatását, hogy az európai polgárok valamennyi közösségének uniója legyen, akkor az Európai Uniónak az államok, a politikai nemzetek mellett, a régiók és az etnikai-nyelvi-kulturális közösségek, vagyis a kulturális nemzetek uniójává is kell válnia.

A jogi garanciák gyakorlati érvényesítése és további kiépítése mellett azonban a megoldás valódi kulcsa a belátás: a történelem és a jelen helyzet, azaz a többségi nemzet mellett más nemzeti közösségek létének és fennmaradásának tudomásul vétele. De nem kényszeredetten. Azzal a szemlélettel szemben, amely a kisebbségben ellenséget, vagy legalábbis problémát lát, létezik egy másik látásmód is, amely értéknek és országa gazdagodásának tartja őket. Hiszen így gondolkodott már Szent István is.

Ezekben az országokban sok száz, sőt még ezer éves nemzetiségi tömbök is vannak, mélyes gyökerekkel, hagyománnyal és teljes társadalmat képezve. Történelmünk is sokszorosan összefonódott, és sokkal inkább áll közös alkotásokból, mint sérelmekből. Miért ne lehetne ezeket az alkotásokat – amelyek Európa ezen részének történelmét és kultúráját alkotják – kölcsönös megbecsüléssel és a kizárólagosság igénye nélkül magunkénak és egyben közösnek is tudni? Megértéssel tudomásul venni, hogy ugyanannak a történelmi eseménynek akár ellentétes értelmezései is lehetnek? Állampolgári lojalitás úgy is lehetséges, hogy egy kisebbségi nemzetrész nem osztja ilyen kérdésekben a többségi nemzet érzéseit – hanem kölcsönösen tudomásul veszik a másik olvasatot. Ezzel nyeri mindkét fél a legtöbbet. Ugyanígy állunk a kétnyelvűséggel, amely nagy érték – de csakis az anyanyelv sérelme nélkül. A kisebbség kívánatos integrációjának a többségi államba érzelmi feltételei is vannak – amelyek az integrációt és az asszimilációt érzékenyen elvlasztják.

Azok a szlovák parlamenti képviselők, akik megszavazták a komáromi Selye János Egyetem megalapítását, mindkét nemzet érdekében nagyon sokat tettek. Most, Szent István szobra mellől szeretném kifejezni külön köszönetemet nekik. Ez a szellem tette nyugodtá a magyar-szlovák kapcsolatok egyes időszakait. Jó lenne visszatérni hozzá! A szavazatnyerést célzó pártpolitika világán kívül azonban igenis él ez a szellem; fontos eseményei vannak a kölcsönös megbecsülésnek és kiengesztelésnek. Utalok a szlovák és a magyar

katolikus püspöki kar példamutató nyilatkozataira. És szívből köszönöm, hogy budapesti Szent István bazilikában tartott tegnapi ünnepi misén Kassa és Nagyszombat érseke is részt vett.

Az anyanyelv korlátlan használata nemcsak a magán-érintkezésben, hanem a nyilvánosságban, az oktatásban, a közösségi tereken, sőt a hivatalos érintkezésben is életfontosságú a kisebbségi nemzetrészek számára. Közismert a legjobb európai gyakorlat – a svéd nyelv státusza Finnországban, a németé Belgium németek lakta részén, vagy a regionális hivatalos nyelv lehetősége. S vannak szerényebb, viszont kötelező jogi garanciák. Én azonban ismét a belátásra és jóézésre hivatkozom.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Oh, hol vagy magyarok tündöklő csillaga – szól évszázadok óta, augusztus 20-án, Szent István ünnepén az ének. Felidézzük, és kívánjuk István királyt, erőt merítünk és útmutatást kapunk példájából. Szent István hatalmas műve a maga gazdagságában nemcsak a magyarok javát szolgálta. Mélyen remélem, ez a szobra, amellet, amit Szent István számunkra jelent, ezt is hirdetni fogja.

Sajtónyilatkozat a komáromi Erzsébet hídon

Komárom, 2009. augusztus 22.

– *Elnök Úr mit gondol a szlovák fél reakciójáról?*

– Itt a határon ért utol minket a Szlovák Külügyminisztérium jegyzéke, amelyben az én számomra, név szerint, éjfélig megtagadják a belépést a Szlovák Köztársaság területére. Ez egy példátlan, és két szövetséges állam viszonyában megmagyarázhatatlan és kimenthetetlen lépés. Különös tekintettel a kitiltás indokolására, amely azt mondja, hogy biztonsági kockázatot jelentene a jelenlétem.

Örülök neki, hogy Önök mindannyian a híd másik oldaláról jönnek, a szoborállítás helyszínéről. Ott saját szemükkel láthatták, hogy semmiféle biztonsági kockázat nem áll fenn, nem gyülekeznek szélsőségesek, nem akarnak verekedni. Ez egy nagyon méltóságteljes ünnep lett volna. Kérem a sajtót, hogy az igazság terjesztésében legyen a segítségemre; fényképezzenek, készítsenek interjúkat! Semmiféle kockázat nem állt fenn. Hozzá kell fűznöm, hogy a szlovák fél hivatalosan több mint két hónapja tudja ennek a látogatás tényét. A legutóbbi napokig mindenben együttműködést tapasztaltunk a szlovák hatóságokkal. Remélem, hogy az utolsó két napban kitört hisztéria a legfelsőbb állami szinteken nem a szlovák nép érzelmeit tükrözi.

Nagyon sajnálom, hogy nem tudom elmondani beszédemet a túlsó oldalon, amely éppen azt ünnepelte volna, hogy Szent István közös királya a szlovák és a magyar népnek. Megkértem a Nagykövet Urat (Heizer Antal, pozsonyi nagykövet), hogy olvassa fel a beszédemet. Kérem Önöket, és kérem a komáromiakat, hallgassák úgy, mintha a magyar államfő mondta volna. S engedjék meg, hogy a beszédem két utolsó mondatát idézzem itt: „Szent István hatalmas műve a maga gazdagságában nemcsak a magyarok javát szolgálta. Mélyen remélem, ez a szobra, amellet, amit Szent István számunkra jelent, ezt is hirdetni fogja.” Kívánom, hogy a szobor a két nép valódi érzelmeit és valódi közös jövőjét példázza, nem pedig a politikai hisztéria keltését. Visszafordulok, mert nem tudnak engem egy tudatos jogsértésbe behajszolni, hiszen jogász vagyok, államelnök vagyok. Remélem, hogy a komáromiak ezt a látogatást így is megőrzik szívükben. És visszajövök még.

– *Mit gondol Elnök Úr, ez a mostani incidens mennyire fogja az egyébként is „kényes” szlovák-magyar viszonyt befolyásolni?*

- Nyilván egy ilyen lépést nem lehet válasz nélkül hagyni. Meg vagyok győződve róla, hogy a magyar diplomácia minden elkövet; egyrészt, hogy ennek a lépésnek a súlyát éreztesse nemzetközileg is, ugyanakkor azt hiszem, hogy ettől függetlenül törekedni kell a jó viszonyra.
- *Tájékoztatja erről a helyzetről a magyar kormányfőt, és hozzáfűzi majd véleményét a kialakult helyzetről a két ország között?*
- A jegyzéket egy órával ezelőtt pozsonyi konzulunk vette át, ő ezt a kormány felé hivatalos úton továbbítja, s a további lépéseket a kormánynak kell mérlegelnie.
- *Mi az, amit tisztességes és elfogadható válaszlépésként értékelne?*
- Először is azt, hogy hasonló stílusban nem válaszolunk erre a lépésre. Megőrizzük méltóságunkat. Nagyon remélem, hogy a beszédemet az egész szlovák sajtó közölni fogja.
- *Az Európai Unió szerepvállalását fontosnak tartja-e Köztársasági Elnök Úr, tehát hogy ezt a kérdést valamilyen formában az Unió keretein belül rendezzék?*
- Ahogy a nyelvtörvény ügyében is, ebben az ügyben is minden olyan nemzetközi kérdésben fellépünk, ahol szükséges. De ettől függetlenül szeretném hangsúlyozni, hogy szeretném, ha a jogi lépések mellett történne valami a lelkekben is, történne valami a két nép közötti szemlélet megváltozásában is.
- *Elnök Úr mit gondol, milyen lépéssel lehet a mai helyzetet visszafordítani?*
- Szerintem türelmes lépésekkel lehet. Attól függetlenül, hogy a napi belpolitika Szlovákiában milyen lépéseket kíván tenni, én tudom, hogy azért a légkör enyhült. Elég szapora kapcsolataim vannak az itteni magyarsággal. Egyértelmű, hogy az emberek között megszűnt az ellenséges légkör, amely a Mečiar-érában még tapasztalható volt. Az én feladatom nem az, hogy élezzem a feszültséget, hanem éppen ezen a szinten, az emberek között, segítsen a közeledést. Azt hiszem a szlovákok is úgy érzik, hogy a magyarok az a nép, amely mentalitásában, karakterében a legközelebb áll hozzá. Nekünk lenne a legkönnyebb szót érteni. Meg kell érteni, hogy a magyarok szeretik a szülőföldjük, ezen a város északi felét értem, Szlovákiának pedig többnemzetiségű államként meg kell értenie, hogy nem viselkedhet úgy, mint egy tiszta nemzetállam. Ez a 19. században volt szokásos.

Beszéd az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóján az ausztriai magyarok közös megemlékezésén

Bécs, 2009. október 21.

Tisztelt Ünneplő és Ünneplő Közönség!

Örülök, hogy október 23-át együtt ünnepeljük az ausztriai magyarokkal. Arra törekedtem, hogy elnökségem alatt minden nemzeti ünnepünket rendre egy határon túli magyar nemzetrésszel közösen is megüljük. Ezzel is szeretném kifejezni összetartozásunkat, a magyar nemzet egységét. S bár nem az első alkalom között jöttem el Ausztriába, semmiképpen sem maradt volna el, hogy Magyarország államfőjeként ne demonstráljam, az itteni magyarok is a magyar nemzet részei.

Engedjék meg, hogy előljáróban arról a nemzetkonceptióról szóljak, amelyet tevőlegesen képviselek, és amelyet igyekszem az Európai Unióban is elfogadtatni. Ez annál is inkább fontos, mert az ausztriai magyarság helyzete sajátosan kettős, a szomszédos és az ún. nyugati magyarság, másrészt az őshonosság és bevándorlás között. S jól tudom, milyen érzékenyen – jogos érzékenységgel – reagáltak annak idején a státus-törvényre, amelynek hatálya az ausztriai magyarokra nem terjedt ki.

A nem politikai, nem az állampolgárságra alapozott, hanem a kulturális értelemben vett magyar nemzet tagja mindenki, aki magyarnak vallja magát. A kulturális nemzet alapja a magyar nyelv, a közös történelem és kultúra, a magyar identitástudat. Ezt a nemzetet nemcsak a közös örökség tartja össze, hanem a közös akarat is arra, hogy együtt folytassuk és kamatoztassuk osztatlan örökségünket. Ez a nemzet valóságos létező. Ugyanakkor lényeges különbség van az anyaországban élő, és az azon kívüli magyarság helyzete között, akiket idekint a más országba, nyelvbe és nemzetbe való integráció, a kettős kötődés, az asszimilációs nyomás terhel. A különböző országok magyar társadalmi „szétfejlődnek”, saját megmaradási stratégiájuk van, saját politikai és kulturális utat járnak. Magyarország nem irányítani akar, de felkínálja magának az anyaország létezésének tényét, nagyságát és erejét, önálló nemzetközi fellépésének lehetőségét az összmagyarság és bármely külföldi nemzetrész érdekében. A szándékot nemzetünk folytatására azonban csakis együtt és együttműködve határozhatjuk el és valósíthatjuk meg.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Ez a hosszú bevezető nem független az 1956-os forradalom ünneplésétől; attól, hogy az Ausztriában mit és hogyan ünnepelnek a magyarok. '56-ban Ausztriát kivéve, az összes többi szomszédos állam kommunista uralom alatt volt. Az ottani magyaroknak, akik kifejezték szolidaritásukat a magyarországi forradalommal, csak a megtorlás jutott. Romániában 1460 elítélt, ebből 20 halálos ítélet és összesen több mint 14 ezer évnyi börtön. 10 év egy fekete szalag viseléséért. Retorziók Csehszlovákiában, Ukrajnában. És mégis, ezeken a helyeken öröm és büszkeség hatja át a megemlékezéseket. Ők érzik, hogy '56 miatt jó magyarnak lenni.

Ausztriában, és mindenütt a világban jó magyarnak lenni, ötvenhat miatt. Még mindig ez szerez megbecsülést a magyar névnek. S mint láttuk az ötvenéves évfordulón, az egész világ velünk ünnepelt. Ünnepezték magukat: akkori lelkesedésüket, nagylelkűségüket és áldozatkészségüket, amellyel a menekültek mellé álltak.

Ausztria szerepe kettős volt. Nyugati határunkként innen érkezett humanitárius segítség, és ez volt a kapu a világ közvéleménye felé. Óriási az értéke Otto Pammer tudósításainak és fényképeinek a forradalom eseményeiről, majd a menekültekről, és ugyanígy Erich Lessing fotóinak is. De Ausztriának a mi forradalmunk elsősorban saját segítségnyújtását jelenti, a 160 ezer menekült befogadását és ellátását. Nemcsak a mindig szívből jövően megismételt köszönettel, de csodálattal kell szólnunk arról a feltétel nélküli segítőkészségről, együttérzésről, amely a lakosság részéről megnyilvánult; és másrészt a kormányzat óriási anyagi és szervezési teljesítményéről. A menekültek megsegítése fontos eseményként rögződött a kollektív emlékezetben és a hivatalos történelemben is; az osztrák nemzetépítés tényezője lett. Azonban ne kerülje el figyelmünket, hogy a 20. évfordulón a sajtó magyarokat illető fő szólama a sikeres integráció volt.

Kérdezhetnék, tisztelt Ünneplők, mikor jutunk már az ötvenhatos forradalomhoz. De hiszen ott vagyunk! '56 és a többi nemzeti ünnep megünneplése része nemzet mivoltunknak. Az első közös megemlékezésünkön azonban fel kell vázolni a fenti háttérrel. Ugyanis az ausztriai magyarság ötvenhatja nem függetlenekedhet attól, ahogy a forradalom az osztrák emlékezetben és önértelmezésben él. A magyaroknak ebbe is integrálódniuk kell. Másrészt viszont az ausztriai magyaroknak több közük van Magyarországot ötvenhatos problémáikhoz is, mint az ún. nyugati magyarságnak.

Ausztriában ugyanis az ötvenhatos emigráció nem olyan meghatározó, mint más, nagy nyugati magyar csoportokban. Kevesen, mintegy tízezren maradtak itt. Az '56-osok dokumentációs és véleményalakító szerepe a világban igen fontos volt. Ők őrizték és tartották fenn a forradalom szellemét messzi országokban. De eközben nem voltak élő kapcsolatban az itthoni fejleményekkel, s természetesen a rendszerváltás

után is megtartották ezt a megőrző és hősi szerepet. Akik az októberi napok égő lelkiületével mentek börtönbe, amikor kijöttek, idegen világot találtak, amelyben nem értették őket. Messziről hazalátogató ötvenhatosok talán érezhettek így 20-30 év után. De ez nem áll Ausztriára.

A mindig is itt lakó, örvidéki magyarokat nem érinthette úgy a forradalom, mint a kommunista országbelieket. Az ausztriai magyarság bevándorló része pedig folyamatosan nőtt és nő, nemcsak az anyaországból, de Erdélyből, Délvidékről és a Felvidékről is. Az utóbbi 20 évben végképp eltűnt a politikai motiváció.

Az ittenieknek tehát más, és több közük van ötvenhat teljes történetéhez, ők közlőből követték, vagy átéltek annak utóéletét is. Máshogy ünnepelhetünk együtt, mást, megértést és aktivitást várhatunk az ausztriai magyarságtól abban is, hogyan alakul majd 1956 története és jelentése a közös nemzeti emlékezetben. A megindító ünnepély a szavatokkal, az ötvenhatosok visszaemlékezéseivel, a népi tánccsoporttal – mint Melbourne-ben, Torontóban – Bécsben nem lenne elég. Itt az Őrség magyar lakói mellett az egész kárpát-medencei magyarság frissen képviselve van. Nem zárkozhatnak a múltba. Közelségünk és sokban hasonló sorsunk miatt reméljük, megértik a még mindig folyó küzdelmet '56-ért, és reflektálnak rá.

Magyarországon '56 az utóbbi években fontos vonatkoztatási pont volt, nemcsak az ötvenedik évforduló miatt.

Az ötvenhatos forradalom alapélménye és legnagyobb ajándéka a nemzeti egység volt. Az egész nemzet akarta a függetlenség visszaszerzését, és az önkényuralom helyett a szabadságjogokat. Ezeket a rendszerváltás megvalósította – de vajon a nemzet egysége valamely hasonlóan nagy érték akarásában illúzióvá vált-e? A forradalom híre a környező országokban élő magyarokban egy pillanatra felcsillantotta a reményt, hogy lehetséges a felszabadulás, s magyarságukban is jogaik lehetnek. Ma a magyarság, mint kulturális nemzet egysége, intézményekkel, jogokkal ellátása, a nemzet közös fenntartása az ehhez fogható, méltó feladat.

Mindnyájunknak törődnie kell azzal, hogy ne engedjük ötvenhat viszonylagossá tételét. Ne lehessen válogatni a múltból, kivenni a kinek-kinek kedvező mozzanatokot, későbbi érdekeket visszavetíteni. Noha a forradalmat mindenki másként élte át, a sokféle szál, a fegyveres harc, a munkástanácsok, a forradalmi bizottságok, pártok alakulása együtt, elválaszthatatlanul alkotják '56-ot. Amikor Dobi István 1956-ban azt mondta Bibónak, „sokféle szemüvegen lehet nézni ezt a magyar ügyet”, Bibó István válasza ez volt: „sokféle szemüvegen lehet nézni, de ha az ember leteszi a szemüveget, csak egyféleképpen”.

A forradalom lényege az volt, hogy tagadta az állampárti kommunizmust. Nagy Imre nagysága abban állt, hogy túllépett azokon a reformtörekvéseken, amelyek a szocialista rendszer keretén belül akartak jobbítani. Megértette, hogy ezt várja tőle a forradalmi magyar nép, s inkább meghalt, de nem lépett vissza.

Itt, Ausztriában meg kell, hogy értsék a magyarok, hogy ugyanez, az államszocializmussal való gyökeres szakítás, a folyamatosság tagadása volt az 1989/90-es rendszerváltás lényege, s ezért az '56-hoz való hűség, a forradalomra hivatkozás jogossága áll vagy bukik azon, engedjük-e összemosni a szabad Magyarországot az 1989 előttivel. Nem lehet ötvenhatal is, Kádárral is folyamatosságot vállalni. Hiszen ez felveti a kérdést: akkor most forradalom volt, vagy ellenforradalom. Ezért otthon folyamatosan meg kell küzdeni azért, újra és újra demonstrálni kell, hogy 1956 és annak értékei alkotják a szabad Magyarország alapját.

A forradalomban ünnepelhetjük a felkelők hősiességét, a forradalom gyorsan létrejött szerveinek demokratizmusát, tagjainak bölcsességét és emberségét, a bosszúvágy hiányát, a soha nem látott szolidaritást, a vidék gyorsan építkező, csendes forradalmát. És gyászolhatjuk az áldozatokat, a harcban és az orv sortüzekben elesetteket, a kivégzetteket, a tönkretett életeket és családi sorsokat. Mégis, azt hiszem, a forradalom alapélménye a nemzeti egység mellett a felszabadultság boldogsága volt. Mindenki felszabadult, mert végre, együtt, hangosan és nyilvánosan kimondták az igazságot.

Ötvenhat megünneplésének ezt a felszabadulást, annak elemi és tiszta örömét kell megörökítenie. Ez a magyar nemzet legdrágább öröksége 1956-ból.

Üzenet Kolozsvárra, az erdélyi Múzeum-Egyesület 150. évfordulója alkalmából

2009. november 20.

Tisztelt Akadémiai Elnök Úr! Tisztelt Egyed Professor Úr!

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület tagjai és támogatói! Hölgyeim és Uraim!

Gróf Mikó Imre a 19. század derekán olyan társadalmi egyesületet akart létrehozni, amely mindenkihez anyanyelvén juttatja el a tudást. A sokszor különböző államokba tagolt európai nemzetek egységesítése során óriási szerepe volt a nemzeti kulturális intézményeknek. Valamennyi nemzeti múzeum, nemzeti könyvtár, nemzeti akadémia, nemzeti színház ezt a célt szolgálta, és sokszor előképe volt az egységes országok létrejöttének.

Erre a célra Erdélyben is összpontosítani kellett az erőket, le kellett küzdeni a megtorlástól való félelmet, a magyarság közönyét, és a császári udvar által felállított adminisztratív akadályokat is. Amikor mindez sikerült, a román és szász értelmiséggel is rendezni kellett az intézmény nyelvét: Mikó Imre azt vallotta, hogy minden népcsoportnak saját intézete legyen, s tartsa meg mindenki saját identitását.

A kitartó küzdelem és az összefogás sikerre vezetett: 1859-ben Kolozsvárott megalakult az Erdélyi Múzeum-Egyesület. Azonban a dicsőséges kezdet és a mostani ünnep között eltelt időszaknak voltak nehéz pillanatai. Ilyen volt az 1867-es év, amikor Erdély újraegyesült Magyarországgal. Az új helyzetben ugyanis nemcsak a tagok lelkesedése, de az intézmény támogatása jelentősen csökkent. Mikó Imre a kormány tagjaként sem tudott ezen változtatni.

Később, a két világháború között az Erdélyi Múzeum-Egyesület saját fennmaradásáért folytatott küzdelmet. A gyűjteményt a román egyetem használta ugyan, de támogatásban nem részesítette az egyesületet. A tagok erdélyi magyar tudományosságért érzett felelőssége azonban nem engedte kihunyni a reményt.

A nagy veszteségek után, 1989-ben megnyílt a lehetőség az intézmény újjászervezésére. Ebben úttörő szerepet vállalt Jakó Zsigmond professzor, akivel sajnos már nem ünnepelhetünk együtt. Neki is köszönhető, hogy napjainkban az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek mintegy 800 tagja és 5 vidéki fiókegyesülete van Erdélyben.

Az erdélyi műhelyek napjainkban újra a magyar tudományosság termékeny központjai, amelyek mind az anyaországgal, mind Európa tudományos életével szoros kapcsolatban működnek. Az Erdélyi Múzeum-

Egyesület nemcsak a magyar nemzetépítés szimbólumává, egyik legfontosabb társadalmi intézményévé vált, hanem az erdélyi magyarság összefogását is megjeleníti az egész nemzet számára.

Ezzel összefüggésben indokoltnak tartom e körben ismételten hangot adni a kulturális nemzet koncepciójának. Ennek elismertetéséért lépek fel nemzetközi kapcsolataimban, és különösen az Európai Unióban. Ez szolgálhatja ma leginkább a nemzetek fennmaradását és jogaik élvezetét, anélkül, hogy az egyes államok szuverenitásával és határaik biztonságával ellentétbe kerülne. A politikai nemzetnek és a kulturális értelemben vett nemzet fogalma különböző. Az állampolgárok alkotják a politikai nemzetet, a kulturális nemzet pedig történelmi-nyelvi-kulturális, identitásbeli egység. Magam a nemzetnek azt a nagyon szép meghatározást vallom, hogy ez közös vágy, megegyezés és akarat arra, hogy a minket meghatározó gazdag és közösen birtokolt örökségünket együtt is folytassuk. Örökségünk része különösképpen a magyar nyelv, és minőségének fenntartása. Mindent, ami a kortársi tudományban és kultúrában létezik, ki kell tudnunk fejezni magyarul is, még hozzá pontosan. Enélkül nyelvünk konyhanyelvvé satnyulna, amit csak a privát szférában lehet használni, s amely aztán fokozatosan elsorvadna, nem tudná előre vinni a nemzetet. Különösen nagy veszély ez ott, ahol a magyar nemzet kisebbségben él más nyelvű államokban. Ezért is nagy öröm, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület megalakulásának 150 éves jubileumi ünnepe nemcsak köszöntő beszédek sokaságából áll, hanem annak része a ma esti ünnepi előadás a Kolozsvári Magyar Operában, vagy a holnapi szakosztályi ülések a bölcsész- , a nyelv- és a történelemtudományok, a természettudományok, az orvostudományok, a jog- és közgazdasági tudományok, a műszaki tudományok, az agrártudományok és az informatika területén.

A magyar nemzet kulturális nemzetként mindig megtartotta az egységét, akárhány határ szabdalta is szét. Hiszen éltünk mi sokáig „két hazában”; volt idő, a török alatt, amikor a magyarok többsége a királyi Magyarországról nézve „határon túli magyar” volt. De fontos, hogy mindig megmaradt egy magyar állam, amely anyaállamként fel tudott lépni az egész nemzeti közösség érdekében. A magyar államnak kötelességei vannak azokkal a nemzetrészekkel szemben, amelyek határain kívül élnek. Ez nem csak az Alkotmányban rögzített kötelességünk, ez egyben erkölcsi kötelességünk is.

Magyarország minden olyan nemzetközi jogi vagy kétoldalú eszközt igénybe vesz, amellyel a határon túli nemzetrészek szabadságait erősíti. Annak tudatában is így kell tennünk, hogy a kisebbségi helyzet mindig egy különleges, és nehézségekkel terhelt léthelyzet marad. Éppen ezért tisztában kell lennünk azokkal az igényekkel, amelyeket a kisebbségi nemzetrészek jogosan támasztanak Magyarországgal szemben. A felelősséget az állam mellett a nemzet nagy intézményeinek is viselniük kell, mint például a Magyar Tudományos Akadémiának. Ezt az egységet jeleníti meg az akadémiai bizottság itt Kolozsvárott.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület tudományos műhelyként rendezvényeivel terjeszti és ápolja a magyar nyelvű tudományosságot mindmáig. Hű maradt az alapítók szándékához, és eredménnyel tölti be feladatát. Kutatási eredményei a magyar tudomány becses része. Külön érdeme az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek az erdélyi magyar kulturális örökség összegyűjtése és feldolgozása.

Ezért a mai ünnep nem csak az erdélyi magyar, hanem a magyar tudomány, és az egész magyar nemzet ünnepe, amikor hálával és büszkeséggel köszöntjük az Erdélyi Múzeum-Egyesületet.

Üzenet a muravidéki kétnyelvű oktatás 50. évfordulója alkalmából Lendvára

2009. november 27.

Tisztelt Muravidéki Magyarok!

Hónapokkal ezelőtt örömmel fogadtam el a muravidéki magyarok meghívását a kétnyelvű oktatás 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi műsorra, és készültem annak köszöntésére. Sajnos diplomáciai kötelezettségeim meghiúsították részvételemet, ezért levélben köszöntöm a rendezvény résztvevőit és vendégeit, köztük kitüntetett tisztelettel Türk Elnök Urat.

Többször ellátogattam már Szlovéniába a muravidéki magyarsághoz. Voltam Lendván a Kétnyelvű Középiskolában, illetve legutóbb az egyetlen magyar nyelvű felsőoktatási intézményben, a maribori Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken is. Mindnyájan tisztában vagyunk azzal, hogy a magyarság megmaradásában – tömbben és szórványban egyaránt – az anyanyelvű és anyanyelvi oktatásnak meghatározó szerepe van.

A jubileumi ünnepség jó alkalom a számvetésre. Az elmúlt 50 évben felhalmozódott tapasztalat a közösség rendelkezésére áll, s ez segíti megválaszolni a hogyan tovább kérdését. Ha abból indulunk ki, hogy a nemzet nemcsak gazdag örökségünk közös birtokolása, hanem a jelenlegi megegyezés, vágy és akarat arra, hogy közösen folytassuk örökségünket, akkor nyilvánvaló, hogy a magyar nyelv fenntartása a nemzet fennmaradásának alapja. S nemcsak a köznapi nyelvhasználatról van szó, hanem arról is, hogy mindent, ami a kortársi tudományban és kultúrában létezik, magyarul pontosan ki tudjuk fejezni. Enélkül nyelvünk konyhanyelvvé satnyulna, amit egyre szűkebb körben lehet csak használni, s amely aztán fokozatosan elsorvadna, nem tudná előre vinni a nemzetet.

Közismert, hogy Szlovéniában az őshonos kisebbségek valóban széles jogvédelmet élveznek, s gyakran többletjogokkal is élhetnek. Az anyanyelven való tanulás, az anyanyelvű iskolarendszer is e jogok közé tartozik.

Szlovéniában a magyar nyelvű oktatás kétnyelvű iskolarendszerben folyik. A kétnyelvű oktatás célja a diákok kétnyelvűvé válása. A kétnyelvűségnek azonban számos fajtája létezik, ezért a közösségnek kell eldöntenie, hogy számára milyen típusú kétnyelvűség elérése a cél. Nyilvánvaló, hogy számunkra az a jó, sőt, csakis az kívánatos, hogy a szlovént is igen jól beszélő tanuló domináns nyelve a magyar maradjon. Ha azonban az a végeredmény, hogy a magyar anyanyelvű diák úgy kerül ki az iskolából, hogy egyik nyelvet sem beszél tökéletesen, vagy úgy, hogy magyar tudása szegényes és hibás lesz, akkor a szép

elméleti modell és a gyakorlat között szakadék tátong. De akkor is csak nevében kétnyelvű az iskola, ha a végén a szlovén diákra legfeljebb néhány magyar szó ragadt.

Ezen az évfordulós ünnepen tehát mérleget kell készíteni arról, mennyire eredményesek a kétnyelvű oktatás módszerei. S tisztázandó, hogy az esetleg csekély eredményben, vagy éppen a magyar nyelv visszaszorulásában mekkora rész írható a tanítási módszer terhére, s mennyiben felelős ezért, ha a tanárok alkalmazásában azt az alapvető követelményt nem tartják be, hogy a kétnyelvű iskolában tanító pedagógus és az igazgató mindkét nyelvet ismerje. E tekintetben kénytelen vagyok legutóbbi látogatásom szomorú tapasztalatára utalni a lendvai kétnyelvű középiskolát illetően.

Mindenre van megoldás. A magyarul beszélő tanárok képzésében nélkülözhetetlen a maribori magyar tanszék. De ezen túlmenően a magyar nyelv műveléséhez nélkülözhetetlen az itt folyó magasabb képzés és tudományos munka, beleértve még a professzionális fordító- és tolmácsolást is. Mindez a szlovéniai kultúrának is része és nyeresége. Ezért remélem, hogy az egyetemi finanszírozás változásai ellenére is a tanszék megkapja a működéséhez szükséges összeget – hiszen ez van összhangban Szlovénia nemzetiségi politikájával. Másrészt, ha nincs magyarul beszélő szaktanár egyes szakokon, vagy a mesterséget magyarul tanító szakoktató, Magyarországról meghívott pedagógusok itteni alkalmazása lehetne a segítség. Ugyanígy Magyarországon a vend falvakban is hatékony lenne hasonló megoldás. Ide tartozik a nemzetiségi nyelvoktatás szaktanácsadó szolgálatának bővítése is. További, mégpedig alapvető feltétel a megfelelő tankönyvek biztosítása, amely főleg a középiskolában probléma.

Szerte a Kárpát-medencében készülnek nyelvstratégiák, amelyek a magyar szóránységi közösségek fennmaradásának zálogai lehetnek. Úgy tudom, Önök is készülnek egy muravidéki nyelvstratégia megalkotására. Azt mondták, hogy az itteni magyarok a kétnyelvű oktatás pártján állnak. A problémák számbavétele is arra ösztönöz azonban, hogy a működő iskolákkal adott lehetőségeket jól ki lehessen használni. Hiszen a kétnyelvű oktatás elvileg mind a többségi nemzet, mind a kisebbség érdekét szolgálja, s ha jól működik, mindenek előtt a magyar anyanyelv fennmaradását kell segítenie.

A szlovéniai magyarságban is nagy szükség van az összefogásra: egyrészt politikusok, civil szervezetek, tapasztalt tanárok összefogására és közös álláspont kidolgozására, másrészt párbeszédre a többségi nemzettel. Ezért is fontos és üdvözlendő gesztus Türk Elnök Úr jelenléte a mai ünnepen.

Szívből kívánom, hogy közös erőfeszítéseink sikerrel járjanak!

Beszéd a szabadkai Lifka Sándor Kulturális Központban

Szabadka, 2009. december 10.

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ünneplő Közönség!

Önök jól tudják, mennyire vártam ezt a találkozást. Örülök, hogy a Vajdasági Magyar Szövetség meghívott, hogy együtt ünnepeljük e nagy múltú mozgóképszínház újjáéledését.

Lifka Sándor 1880-ban született, és 1952-ben halt meg Bácsszőlősen. Igazi közép-európai sors volt az övé a vándorélet, a mutatványosság és a művészet jegyében, Brassó, Csehország, Bécs, Trieszt, Budapest, Szabadka és Bácsszőlős között. Korán rabul ejtette korának csodája a film. „Pathé” gépével kezdett forgatni, 1900-ban Gödöllőn megörökítette Ferenc József és Erzsébet királynő látogatását. Testvérével alapított vándormozijában nemcsak vetített, forgatott is: és rögtön bemutatta a közönségnek a róla készült filmeket. Szabadkán 1910-ben alapította meg állandó moziját, ahol most is vagyunk – akkor még „Villamos mozgó fényképek” felirat állt a homlokzaton. Az első világháborúban filmes-haditudósítóként dolgozott, s később is mindig vetített híradót. A mozi mellett filmforgalmazó vállalatot is alapított. Joggal áll bácsszőlősi síremlékén: A kinematográfia közép-európai megismertetője.

Az itteni lexikonokban neve nem található. Elismerés jár azoknak, akik emlékére 2005-ben létrehozták a Lifka Sándor Art Mozit. Örülök, hogy most, a Lifka Mozi felújításának befejeztével a Vajdaság kultúrájának és színjátszásának méltó helyszíne lett. Köszönet mindenkinek, aki megújulásában részt vállalt.

Tisztelt Ünneplők!

Hadd folytassam egy mindannyiunk számára jó hírrrel, az Európai Unió november 30-i döntésével karácsonykor már újra szabadon, vízum nélkül utazhatnak a vajdasági magyarok Magyarországra és a schengeni térség országaiba, vagyis Nagy Britannia és Írország kivételével csaknem az egész Unióba. A vízumliberalizációt Magyarország kezdettől fogva támogatta, és örülök, hogy valósággá vált.

Elnöki tevékenységem fontos része a folyamatos és rendszeres kapcsolattartás a magyar nemzet egészével. Megszólalásaimban, tárgyalásaimon következetesen képviselem a kulturális nemzet fogalmát, a nyelvi, identitásbeli és kulturális közösség egységét, és fenntartását. Ez, közösségünk fenntartása a legfontosabb, hiszen a nemzet alapja a megegyezés, a vágy és a közös akarat arra, hogy együtt folytassuk gazdag

örökségünket. A kulturális nemzet tagjainak állampolgárságától függetlenül egységet képez, s ez nem áll ellentmondásban avval, hogy ki-ki államának lojális polgára legyen. Ma minden kérdésben egyetértettünk Tadić úrral.

Magyarország kapcsolatai Szerbiával széleskörűek, és kedvezőek a feltételek további bővítésükhöz. Támogatjuk Szerbia közeledését az Európai Unióhoz. Az Európai Közösség, az Unió kiinduló eszméje a történelmi megbékélés volt. Az Európai Unió jog- és értékközösség; alkotói nemcsak államok, hanem az Unió a kulturális nemzetek és a régiók uniója is. Azt akarjuk, hogy a Nyugat-Balkán is része legyen ennek a nagy európai tervnek.

Tadić elnök úr októberi magyarországi állami látogatása során megállapodtunk, együttesen felkérjük a két tudományos akadémia elnökét, hogy hozzanak létre vegyes bizottságot a közös történelem tanulmányozására, különös tekintettel a második világháború időszakára. Meggyőződésem, hogy egy ilyen tudományos kutatás, a tudósok kezében, távol a napi politikától, „felszabadult nyitottsággal” lehetővé teszi a tények feltárását, beilleszkedésünket az európai tervbe.

A vajdasági magyarság életében az idén több fontos, és státuszukat erősítő fejlemény történt.

A szerb parlament elfogadta a Vajdaság Autonóm Tartomány hatásköreiről szóló törvényt, és megerősítette a tartomány új Statútumát. Ez Szerbia belügye, Magyarország részéről mindig is így kezeltük. Ugyanakkor a vajdasági magyarság számára is komoly előrelépés az új törvény, amely a decentralizáció és az önkormányzatiság erősödését jelenti.

Engedjék meg, hogy a nemzeti tanácsokkal bővebben foglalkozzam.

A 2009. augusztus 31-én elfogadott új törvény alapján alakulhatnak meg, a korábbinál szélesebb jogkörökkel. A kisebbség által választott Nemzeti Tanács az oktatás, a kultúra, a tájékoztatás és a nyelvhasználat ügyeiben képviseli az adott kisebbséget az állami, tartományi és önkormányzati döntések során. Tudom, vannak, akik kevésnek tartják a zömmel véleményezési és javaslattelevi jogköröket. De gondoljanak arra, hogy míg itt az új törvény a kulturális autonómia alapintézményét vezeti be, úgy, hogy azt maga a kisebbség választja meg, sok országban, ahol a magyar nemzet részei élnek, a nemzetiségek kollektív jogait, és az autonómia szó említését is veszélyesnek tartják az adott államra nézve. És tapasztalatból tudom, mely államok magyarsága bánhatja, hogy ott bizony nem lehet megvétózni az iskolaigazgatók kinevezését, amit itt a törvény biztosít. Van ország, ahol korlátozzák a magyar zászló, vagy a magyar földrajzi nevek használatát, itt viszont a Nemzeti Tanács határozhatja meg a nemzeti szimbólumokat, a települések, tájak magyar elnevezését. És akkor az anyanyelv szabad használatát ne is említsük!

A nemzeti tanácsok igazi súlyát, legnagyobb legitimációját az adja, ha az adott nemzet tagjai közvetlenül választják meg. A választás feltétele a kisebbségi választópolgárok névjegyzékének összeállítása, amihez a kisebbséghez tartozó felnőtt lakosság felének hozzájárulása szükséges. A magyarok esetében 117 320 főnek kell a választói névjegyzékbe kerülnie 2010. március 9-ig. Ez csak az egész vajdasági magyarság megmozdulásával, részvételével, a pártok és pártonkívüliek összefogásával érhető el. Örömmel hallottam Pásztor István elnök úr tájékoztatását, nem igazolódott be az aggodalom, hogy a magyar emberek félnek majd kifejezni nemzeti hovatartozásukat. A mai nap felemelő eseménye, hogy két államelnök jelenlétében, itt, a megújult Lifka Mozi színpadán írja alá Lifka Sándor lánya százezredik magyarként ezt az ívet. Kérek és bátorítok minden vajdasági magyart, hogy ha még nem vetette fel magát a névjegyzékbe, iratkozzon fel. Legyenek minél többen, szárnyalják túl a törvényben megkívánt minimumot! Nemcsak arról van szó, hogy mennél többen lesznek, annál nagyobb lesz majd a Magyar Nemzeti Tanács legitimitása. Nagyobb dolgot kell itt megmutatni!

Tisztelt Ünneplő Közönség, a legnagyobb buzdítás már az evangéliumokban is így szólt: „Ne féljete!” Ma nem úgy kell ezt érteni, mint a háború után. A „ne féljete!” ma a belső biztonságra vonatkozik, a magyarság vállalásának az egyértelműségére, a nyugalomra és eltökéltségére, a megelégedettségére, és büszkeségére. Minden magyar együvé tartozásának tudatára. Hiszen mondtam: a nemzet léte vágy és közös akarat kérdése.

Ezt az akaratot hordozzák az eddigi aláírások, ezt fejezi ki, ha meglesz karácsonyig a törvényben megkívánt szám. A vajdasági magyarság mutatja meg magát minden eddigi és majd a további aláírásokban is. Ez a teljes magyarság, a magyarországiak és minden más államban élő magyar nemzetrészt számára is öröm és példa. Engedjék meg, hogy köszönetet mondjak érte.

Üzenet a *Küzdelem és építés – Temesvár, 1989 – Húszéves a rendszerváltás* emlékévé ünnepi gálaestjére

2009. december 15.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

1989-ben a kommunizmustól való megszabadulás közel hozta egymáshoz Kelet-Közép-Európa népeit és országait. Figyeltük egymás küzdelmét, módszereit és eredményeit. S bár utólag minden nemzet talál kivetnivalót saját átalakulásának forgatókönyvében – okolva sietséget, vagy éppen a lassú kompromisszumot – a legfontosabb mégis, hogy mindez megtörtént.

Már a falurombolás elleni tiltakozások során, és később a temesvári református gyülekezet iránti aggodalomban, majd a forradalom félelmeiben és örömeiben együtt volt az egész magyarság, és mint 1956-ban is, együtt voltunk a szabadságot akaró románokkal és németekkel is. 1987-ben a brassói munkásfelkelés leveréséről még kevesen tudtak. Ám Tőkés László harcát már döbbenet figyelték az anyaországi magyarok és sokan mások szerte a világban. Aztán 1989 decemberében azonnal megindultak Magyarországról a segélyszállító teherautók, s a jóság, az önzetlen adakozás és a feltétel nélküli összefogás megannyi példája mutatkozott meg. Döntően nem nagyszabású, sokmilliós programok, hanem az őszinte, közvetlen emberiesség megnyilvánulásai.

Tőkés püspök úr nemrégiben egy visszaemlékezésen arról szólt, hogy húsz esztendővel ezelőtt úgy hitték: a demokrácia egy kapu, amin csak át kell lépni az új világba. Aztán világossá vált, hogy sokkal inkább úthoz hasonlít. Ezen az úton haladni, a megnyert szabadsággal élni kell.

Vajon helyesen éltünk-e vele? Ceaușescu diktatúrája a félelemre és a megosztásra épített. Az általános félelmet a forradalom elűzte, bátorságot öntött a szívekbe. A hadsereg is hamar átállt a felkelők oldalára. A megosztás azonban erősnek bizonyult. A diktatúra a magyaroknak az ellenség szerepét szánta. Megtapasztalhattuk, hogy ennek kárát sokkal nehezebb orvosolni, mint a félelmet. Pedig 1989 igazolta, hogy a romániai magyarság szülőföldjéért áldozatra kész közösség. Akkor és ott, a forradalom pillanataiban, románok és magyarok közös küzdelmében ez nem is volt kérdés.

Ha a megnyert szabadsággal élni kell, ennek része a Romániában élő magyar nemzetrész viszonyának újra-meghatározása mind a többségi nemzethez, mind a magyarság egészéhez és az anyaországhoz. Jelképes értelme is lehet annak, hogy a forradalom éppen Temesvárott, ebben a soknemzetiségű és sokvallású városban robbant ki, és az összefogás példáját adta. Erre a továbbiakban is támaszkodni kellene. A

magyarság összetartozásának pedig úgy kell kifejeződni, hogy egyaránt vessen számot a valóságos helyzettel, a magyarság több-központúvá válásával, az egyes nemzetrészek önálló fejlődésével és felelősségével, továbbá az Európai Unió lehetőségeivel, s ugyanakkor a nemzet egysége megőrzésével.

A kulturális nemzet koncepciója ehhez ad segítséget. A kulturális értelemben vett nemzet a magyarság mint nyelvi, történelmi és kulturális közösség egységét és fenntartását jelenti. Ez, közösségünk fenntartása a legfontosabb, hiszen a nemzet alapja a megegyezés, a vágy és a közös akarat arra, hogy együtt folytassuk gazdag örökségünket. A kulturális nemzet olyan egységet képez, amely tagjainak állampolgárságától független, s nem áll ellentmondásban avval, hogy emellett ki-ki integrálódjék saját államába, és annak társadalmába. Az Európai Unió nemcsak gazdasági, hanem érték- és jogközösség is. Olyan alapelvei, mint a szubszidiaritás és a decentralizáció, különösen is a kisebbségben élő nemzetrészek javára fordíthatók. Végül is az Uniónak nemcsak államok, hanem kulturális nemzetek és a régiók uniójává is kell válnia.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Húsz esztendő távlata talán már elegendő arra, hogy különösen megbecsüljük az együtt megvívott forradalom értékét. Az 1956-os magyar és az 1989-es román lyukas zászló: ugyanaz a megtisztulás. A húsz évvel ezelőtti történetekre emlékezés talán meghozza végre a rehabilitációt azoknak a magyaroknak és románoknak is, akik 1956-ban a forradalom melletti kiállásukért szenvedtek súlyos börtönt és üldöztetést. Remélem, hogy az évforduló, az ünnepélyes megemlékezések sora segít nemcsak a múlt minél teljesebb feltárásában, de tanulságainak megértésben is.

Interjú a Heti Válasznak (részlet)

2009. december 17.

Újra kell kezdenünk

– *Nem csak a kinevezési gyakorlatát, vagy a vétóhasználatot tekintve tűnik erősebb elnöknek az elődeinél – utóbbi időben mintha kezébe vette volna a külpolitikát is.*

– Ez túlzás. Az elnök a külügyi kormányzat politikájával összhangban, pontosabban nem azzal ellentétben képviseli az országot a nemzetközi kapcsolatokban.

– *Azt például egyeztetette a külüggyel, amikor nemrég kikérte magának a rádiófrekvenciák odátételését elmarasztaló, több nagykövet által is aláírt levelet?*

– Nem.

– *Pedig ideje épp lett volna egyeztetni: nem szólalt meg azonnal.*

– Az ember egy darabig türtőzteti magát. Az egyik nagy japán napilap azonban rákérdezett erre a témára, ezért elmondtam, hogy a diplomáciában rendkívül szokatlan, és barátságtalan lépés a nagykövetek levele, amelyet egyértelműen konkrét gazdasági érdekek motiváltak. Egy nagykövet szóvá teheti partnerének a kifogásait, főleg, ha ezt otthoni központjával egyeztetette, hiszen az államát képviseli itt. A nyílt levél olyan arrogancia, amely a rég nem tapasztalt birodalmi attitűdöt idézi. Ezt nem fogadhatjuk el.

– *Az amerikai kongresszus múlt héten még határozatot is hozott az ügyben, amelyben elítéli Magyarországot, a sajtószabadság komolyan vételére szólít fel...*

– Természetesen lehet kifogásuk, s még azt sem állítom, hogy alaptalan lenne. A döntés előtt magam is megszólaltam, kifogásolva a pártok magatartását. Ha azonban az elnök megszólalt, a kormányfő szintén, s bírósági eljárás folyik, megintcsak sértő túlzás kívülről beleszólni a kérdésbe. Az, hogy egy újságcikkre alapozva hoznak határozatot, és kioktatják Magyarországot sajtószabadságból és demokráciából, elfogadhatatlan. Szeretném egyértelművé tenni: semmilyen emberi jog, szabadságjog szempontjából nem állunk rosszabbul, mint az Egyesült Államok.

– *Pozsony idén még azt is megengedte magának, hogy ne engedje át az országhatáron. A magyar kormány gyengesége miatt lehetett ezt megtenni, vagy ön is követett el hibát?*

– Magyarország imázsa rengeteget romlott az utóbbi években, ám ami történt, azt nem lehet a magyar kormány állapotával megmagyarázni. A határon túli nemzetrészekkel kapcsolatban nagyon komolyan vett stratégia mentén dolgozom. A Sándor-palotában konferenciákat szerveztünk azzal a céllal, hogy a sérelmi politizálás helyett szisztematikusan végigvegyük közös ügyeinket. Másrészt a 2004. decemberében fájdalmasan félresiklott magyar-magyar viszonyt kellett orvosolni – ezért bejártam az összes magyar lakta területet. Büszke vagyok arra, hogy én voltam az első magyar köztársasági elnök, aki március 15-én Kolozsvárról intéz beszédet az egész nemzethez – immár a kulturális nemzet egységének alapján, amely nem áll ellentétben egyes határon túli nemzetrészek integrációjával adott államukba. E stratégia részeként két éve is voltam Szlovákiában Szent Istvánt ünnepelni, a szervezők akkor sem hívtak meg szlovák notabilitásokat, mégsem volt gond. Az ideit utat is időben bejelentettük, tehát nem érzem, hogy hibáztunk volna.

– *Nem lett volna jobb itthon maradni, amikor már látszott, hogy nem engedik be?*

– Pontosabban: el sem indulni? Azzal elismertem volna, amit ők állítottak, hogy tudniillik provokációnak szántuk a komáromi koszorúzást. Magáról a tiltó jegyzékről útközben, Komárom előtt tíz perccel kaptam telefonon hírt.

– *A szlovákokkal való viszony sem ettől, sem az ottani nyelvtörvénytől nem javult. Utóbbi ügyben van mozgásteret?*

– Sok kollégámnak volt szerencsém vázolni a problémát, s a megoldás részeként megismertetni őket a kulturális nemzet koncepciójával. Általában megértést tapasztaltam, többen nyilvánosan is visszaigazolták ezt, ahogy jó néhányan az Európai Unió vezetői közül is. Rendkívül fontos volt az is, amikor Tadic szerb elnökkel két éve együtt jelentettük be Szabadkán, hogy a kettős állampolgárságnak nincs akadálya. Múlt héten megint ott jártam, s Tadic elnökkel együtt méltattuk a nemzeti tanácsokról szóló törvény elfogadását. Ezzel Szerbiában megvalósul a kisebbségek kulturális autonómiája, miközben az autonómia szó említése több más országban az állam elleni fenyegetésnek számít. Például az oktatásügy, az anyanyelvű médiumok és intézmények a Nemzeti Tanács tulajdonába kerülnek, az határozza meg a nemzeti szimbólumok, földrajzi elnevezések használatát. Szerbia és Magyarország államfője együtt állította ezt a példát azon országok elé, amelyekben kisebbségeink élnek. Kár, hogy ez a fontos nyilatkozat nem kapta meg itthon a megérdemelt médiafigyelmet.

